

Sygn. akt III AUa 213/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Beata Górska (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2018 r. w Szczecinie

sprawy (...) w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale L. D. (1), A. K., J. K., W. P., P. T. i (...) (...) (...) w S.

(...) ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji płatnika składek

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 listopada 2014 r. sygn. akt VI U 165/13

1. oddała apelację,
2. odstępuje od obciążenia płatnika składek kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Romana Mrotek SSA Beata Górska SSA Urszula Iwanowska

Sygn. akt III AUa 213/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 grudnia 2012 r. nr (...). (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe **W. P.** podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) w S. za listopad 2010 r. wynosi 11979,60 zł. Odpowiednio wyliczono także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Decyzją z dnia 12 grudnia 2012 r. nr (...). (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe **L. D. (2)** podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) w S. za październik 2010 r. wynosi 8255 zł. Odpowiednio wyliczono także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Decyzją z dnia 12 grudnia 2012 r. nr (...). (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe **A. K.** podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) w S. za listopad 2010 r. wynosi 5293,20 zł. Odpowiednio wyliczono także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Decyzją z dnia 12 grudnia 2012 r. nr (...). (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe **P. T.** podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) w S. za grudzień 2010 r. wynosi 8642,02 zł. Odpowiednio wyliczono także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Decyzją z dnia 12 grudnia 2012 r. nr (...). (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe **J. K.** podlegającego ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek (...) w S. za listopad 2010 r. wynosi 2022 zł. Odpowiednio wyliczono także podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

W odwołaniach od decyzji płatnik (...) w S., podniosła, iż nie ma żadnych możliwości odniesienia się do wskazanych w protokole kontrolnym kwot, albowiem w żadnych miejscu w protokole nie zostało wskazane, na jakiej podstawie kwoty te zostały wyliczone. Płatnik podkreślił, iż nie chodzi tu o tabelaryczne wyliczenie kwot składek, lecz o dokumenty źródłowe, na podstawie których zestawienie to zostało sporządzone. (...) nie znajduje się bowiem w posiadaniu tych dokumentów.

Odwołanie od decyzji nr (...). (...) złożył także J. K. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji przez stwierdzenie, że podstawa wymiaru składek nie uległa zmianie.

Odwołanie od decyzji nr (...). (...) złożył także J. K. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji przez stwierdzenie, że podstawa wymiaru składek nie uległa zmianie.

Pismem z dnia 13 marca 2013r. A. K. wskazał, iż popiera odwołanie (...) w S. w tej sprawie.

Pismem z dnia 14 marca 2013r. P. T. wskazał, iż popiera odwołanie (...) w S. w tej sprawie.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o ich oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonych decyzjach oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sprawy z odwołań od wymienionych decyzji zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2014r. na podstawie art. 477⁽¹¹⁾ k.p.c. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego (...) (...) (...) w S. (k 403).

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania, zasądził od (...) w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że płatnik składek Wyższa Szkoła (...) w S., której nazwa następnie zmieniona została na (...) w S., zawierała z (...) (...) (...) w S. umowy, w ramach których zlecała temu Towarzystwu m.in. obsługę dydaktyczną kursów (...), obsługę dydaktyczną – przeprowadzenie egzaminów na kursach specjalistycznych (...), obsługę dydaktyczną kursów kwalifikowanych (...) w dziale maszynowym i w dziale pokładowym, obsługę dydaktyczną kursów specjalistycznych (...), pełną obsługę dydaktyczną kursów specjalistycznych w (...), pełną obsługę dydaktyczną

kursów kwalifikowanych w dziale pokładowym i maszynowym w (...), prowadzenie zajęć dydaktycznych na kursach specjalistycznych (...), prowadzenie zajęć dydaktycznych na kursach kwalifikacyjnych w dziale pokładowym i maszynowym (...), obsługę zajęć dydaktycznych na kursach kwalifikacyjnych prowadzonych w (...) Ośrodku (...) w Ś.. Część umów zawierana była z zastosowaniem, a część bez zastosowania, ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. W umowach tych zleceniobiorca, tj. (...) (...) (...) w S. zobowiązało się w celu ich wykonania zatrudnić odpowiednio wykwalifikowane osoby, co do których zleceniodawca potwierdzi ich przydatność do wykonania przedmiotu umowy.

We wrześniu 2010 r. na (...) w S. został uruchomiony nowy kierunek studiów - (...). Kierunek ten powstał dzięki środkom pozyskanych z Unii Europejskiej w ramach projektu „(...) w (...) w S.”. W ramach kierunku (...) powstały dwie specjalności: morskie systemy energetyczne oraz elektronika okrętowa. Kierownikiem projektu został Z. M. - pracownik (...) w S., pełniący funkcję kierownika Zakładu (...).

Projekt był współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Dodatkowo na uruchomienie nowego kierunku (...) pozyskała środki w ramach programu Kapitał ludzki. Otrzymane pieniądze zostały przeznaczone na rozwój laboratorium, ich wyposażenie, częściowe dofinansowanie godzin dydaktycznych oraz opracowanie materiałów do nowo uruchamianych przedmiotów, bądź też przedmiotów, które już istniały, ale specyfika kierunku powodowała konieczność wprowadzenia pewnych zmian.

Przygotowanie materiałów dydaktycznych zostało zgłoszone do działu zamówień publicznych, który przygotował specyfikację do przetargu. (...) w S. określiła jakie wymagania muszą spełniać autorzy tych materiałów. Istotne było to, aby opracowali je wysoko wykwalifikowani fachowcy z określonym stażem pracy, którzy prowadzili takie lub pokrewne przedmioty. (...) te miały stanowić pomoc dydaktyczną dla studentów.

W wyniku przetargu wybrano ofertę (...) (...) (...) w S.. Towarzystwo to było jedynym podmiotem, który złożył ofertę i wziął udział w postępowaniu przetargowym. Do oferty załączony został wykaz osób posiadających wymagane kwalifikacje i doświadczenie do wykonania przedmiotu zamówienia publicznego. Wśród osób wymienionych w wykazie byli m.in. pracownicy (...) w S.: J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T..

W dniu 7 września 2010 r. (...) w S. (zamawiający) zawarła umowę z (...) (...) (...) (wykonawca), przedmiotem której było opracowanie materiałów dydaktycznych na kierunek studiów (...) (...) specjalnościach: (...), (...) w zakresie zadania 3 - nowy kierunek studiów – (...), pozycja budżetowa – „Opracowanie materiałów dydaktycznych” w ramach projektu „(...) w (...) w S.”(§ 1 ust. 1). Zgodnie z treścią § 1 ust. 2 umowy, przedmiot umowy określony w ust. 1 dotyczył 50 przedmiotów: język angielski, podstawy ekonomii, nauka o pracy i kierowaniu, ochrona własności intelektualnej, matematyka, fizyka, automatyka i robotyka, języki programowania, teoria sterowania, materiałoznawstwo okrętowe, wstęp do mechatroniki, mechanika, mechanika płynów, wytrzymałość materiałów, grafika inżynierska, podstawy konstrukcji maszyn, inżynieria wytwarzania, podstawy elektrotechniki i elektroniki, podstawy informatyki, komputerowe wspomaganie w mechatronice, metrologia i systemy pomiarowe, organizacja nadzoru, technologie informacyjne, napędy hydrauliczne, energoelektroniczne przetwarzanie energii elektrycznej, systemy automatyki okrętowej, zaawansowane systemy informatyczne, technologia remontów, termodynamika techniczna, cyfrowe systemy sterowania, sensoryka i przetwarzanie sygnałów, chemia techniczna wody, paliw i smarów, użytkowanie paliw i środków smarowych, systemy sterowania rozproszonego, maszyny elektryczne i napędy elektryczne, budowa okrętu i wyposażenie pokładowe, chłodnictwo, klimatyzacja i wentylacja, maszyny i urządzenia okrętowe, ochrona środowiska morskiego, wiedza okrętowa, robotyka, tłokowe silniki spalinowe i ich systemy sterowania, siłownie okrętowe, diagnostyka systemów, okrętowe systemy napędowe, wybrane systemy przemysłowe, elektrotechnika okrętowa, automatyka okrętowa, bezpieczna eksploatacja elektrycznych urządzeń okrętowych i systemy okrętowe łączności i nawigacyjne.

W § 1 ust. 4 umowy wskazano, że wykonawca zobowiązuje się do przygotowania i opracowania 121 jednorodnych materiałów dydaktycznych w formie treści programowych dostarczonych na nośniku elektronicznym zgodnie z

wytycznymi dotyczącymi oznakowania projektów w ramach Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Zamawiający dostarczy Wykonawcy stosowne wytyczne.

Zgodnie natomiast z § 1 ust. 5 umowy zamawiający w czasie trwania umowy mógł udzielać wykonawcy wskazówek co do sposobu jej wykonania, wykonawca zaś zobowiązany był stosować się do tych wskazówek. Miejscem przekazania przedmiotu umowy miało być Biuro projektu (...) w (...) w S.” (§ 1 ust. 6 umowy).

W § 1 ust. 7 umowy wskazano, że Wykonawca nie może powierzyć wykonania powyższych czynności osobie trzeciej bez uprzedniej zgody Zamawiającego.

Przedmiotowa umowa została zawarta na czas określony. Realizacja przedmiotu umowy winna nastąpić najpóźniej do dnia 22 września 2010 r. (§ 2 ust. 1 i 2).

W § 3 ust. 1 umowy wskazano, że łączna cena brutto jest zgodna ze złożoną ofertą z dnia 27 sierpnia 2010 r., nie będzie podlegać zmianom w trakcie realizacji umowy i wynosi brutto 176.390,00 PLN. Wypłata wynagrodzenia nastąpi w terminie do dnia 30 września 2010 r. na podstawie prawidłowo wystawionej faktury VAT i uprzedniego podpisania przez Zamawiającego Protokołu Odbioru przedmiotu umowy bez zastrzeżeń (ust. 3).

W § 6 ust. 1 umowy wskazano, że w ramach wynagrodzenia Wykonawca przenosi na Zamawiającego majątkowe prawa autorskie do przedmiotu umowy.

Do opracowania materiałów dydaktycznych na kierunek (...) (...) (...) (...) w S. zatrudniło na podstawie umów cywilnoprawnych następujących pracowników naukowo-dydaktycznych (...) w S.: J. K., W. P., L. D. (2), A. K. i P. T.

Nauczyciele akademicy (...) w S. opracowują materiały dydaktyczne także na swoje zajęcia w ramach obowiązków nauczyciela akademickiego.

W dniu 7 września 2010 r. (...) (...) (...) zawarło z zainteresowanymi umowy o dzieło o tożsamej treści. Na podstawie tych umów zamawiający zlecił wykonawcom wykonanie dzieła polegającego na opracowaniu materiałów dydaktycznych na kierunek studiów (...), specjalność (...) (...), (...) w zakresie Zadania 3 – Nowy kierunek studiów - (...). Praca objęta jest prawami autorskimi (§1).

W § 2 umowy strony ustaliły termin wykonania dzieła na dzień 21 września 2010 r.

W § 3 umowy wskazano, że z tytułu wykonania dzieła wykonawca otrzyma wynagrodzenie w wysokości 1.011,00 zł brutto za każde opracowanie. Z wynagrodzenia tego zamawiający dokona stosownych potrąceń, zgodnie z obowiązującymi przepisami o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zgodnie z § 4 wypłata wynagrodzenia nastąpi po wystawieniu rachunku przez wykonawcę i stwierdzeniu przez zamawiającego terminowego i prawidłowego wykonania dzieła będącego przedmiotem niniejszej umowy.

W § 5 wskazano, że w ramach wynagrodzenia wykonawca przenosi na zamawiającego majątkowe prawa autorskie do przedmiotu umowy. Wykonawca zobowiązał się, że realizując umowę, nie naruszy praw majątkowych osób trzecich i przekazany zamawiającemu przedmiot umowy będzie w stanie wolnym od obciążeń prawami osób trzecich.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni (...) w S.: J. K., W. P., L. D. (2), A. K. i P. T. opracowali, zgodnie z treścią zawartych przez nich z (...) (...) (...) w S. umów (...) dzieło, materiały dydaktyczne na kierunek studiów (...), które przekazali Towarzystwu na elektronicznych nośnikach pamięci i drogą elektroniczną. Towarzystwo materiały te połączyło w jedną całość bez ingerencji merytorycznej w ich treść i jako jeden przedmiot umowy przekazało (...), gdzie z kolei poddane zostały obróbce „technicznej” bez modyfikacji ich treści i umieszczone na stronie internetowej.

Materiały te miały na celu ułatwienie studentom nauki, opanowanie wiedzy, znalezienie potrzebnych wiadomości. Były rozszerzeniem programu (...).

Celem (...) jest dążenie do tego, by jak największa liczba studentów (...) ukończyła z wynikiem pozytywnym ten kierunek, gdyż tylko w przypadku osiągnięcia określonego wskaźnika ilości takich osób płatnik nie będzie musiał zwracać środków unijnych, jakie otrzymał na jego utworzenie.

Po wykonaniu dzieła będącego przedmiotem umów zawartych z (...) (...) (...) zainteresowani wystawili rachunki, określając wynagrodzenie za wykonaną pracę w następujących wysokościach:

- L. D. (2) w kwocie 4044 zł,

- A. K. w kwocie 1011 zł,

- W. P. w kwocie 2022 zł,

- P. T. w kwocie 1011 zł,

- J. K. w kwocie 2022 zł.

Wszystkie rachunki obejmujące powyższe kwoty zostały zaakceptowane, a wynikające z nich kwoty wypłacone w okresie od końca października 2010 r. do grudnia 2011 r. Wszystkie rachunki zawierały również oświadczenie podpisane przez osobę działającą w imieniu (...) (...) (...), że praca zainteresowanych wykonana została zgodnie z warunkami umowy.

Od uzyskanych przez J. K., W. P., L. D. (2), A. K. i P. T. wynagrodzeń z tytułu wykonania powyższych umów o dzieło, nie zostały odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne.

W okresie od 29 marca 2012 r. do 27 kwietnia 2012 r. ZUS O/S. przeprowadził w (...) w S. kontrolę. Przedmiotem kontroli była prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania zobowiązany jest ZUS oraz zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Kontrolą objęto okres od stycznia 2002 r. do grudnia 2010 r. w odniesieniu do ubezpieczonych, u których stwierdzono osiąganie przychodów z tytułu umów cywilnoprawnych zawieranych z (...) (...) (...) w S., realizowanych na rzecz płatnika, z którym pozostawali w stosunku pracy.

W dniu 11 kwietnia 2012 r. w trakcie kontroli odebrane zostały od reprezentującego płatnika składek P. R. zeznania odnoszące się do kwestii istotnych w związku z kontrolą. P. R. podał m.in., że (...) (...) (...) nie występowało do (...) z zapytaniem, kto odprowadza składki do ZUS. (...), działając na zlecenia innych podmiotów prawnych, uczestnicząc w organizacji usług dydaktycznych, scedowała na Towarzystwo obowiązek odprowadzania składek ZUS. Akademia nie miała wiedzy oraz danych dotyczących przychodów jej pracowników uzyskiwanych w ramach umów zleceń zawartych z Towarzystwem.

Na ustalone w decyzji podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne składają się kwoty wykazane przez płatnika (...) w S. w dokumentach ZUS RCA oraz kwoty wynikające z rachunków wystawionych przez ubezpieczonych Towarzystwu (...) (...) (...) z tytułu realizacji umowy o dzieło:

- L. D. (2) kwota $4211 + 4044 = 8255$ zł,

- A. K. kwota $4282,20 + 1011 = 5293,20$ zł,

- W. P. kwota $9957,60 + 2022 = 11979,60$ zł,

- P. T. kwota $7630,86 + 1011 = 8641,86$ zł,

- J. K. kwota 2022 zł.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy zważył, że odwołania płatnika od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. nie zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd orzekający wskazał, że stosownie do treści przepisu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), za pracownika w rozumieniu tej ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Przepis ten rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy ona na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. W konsekwencji, nawet gdy osoba ta (pracownik) zawarła umowę o dzieło z osobą trzecią, to pracę w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jego pracy) (tak: uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., sygn. akt II UZP 6/09).

Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnymi, rentowymi, chorobowymi i wypadkowymi tak jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych. Obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Zważywszy, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r. II UZP 6/09).

Sąd Okręgowy argumentował, że pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Takie rozwiązanie wydaje się również uzasadnione w sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy. Stosownie do regulacji przepisu art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie "uwzględnia się" w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca może więc dokonać potrącenia ze środków pracownika uzyskanych u niego (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r. II UZP 6/09).

Przechodząc do dalszych rozważań Sąd I instancji wskazał, że umowy cywilnoprawne podpisane przez zainteresowanych J. K., W. P., L. D. (2), A. K. P. T. oraz (...) zostały zawarte w celu wykonania przez (...) (...) (...) w S. umowy z (...) w S., której przedmiotem było opracowanie materiałów dydaktycznych na kierunek studiów (...). Sąd orzekający ocenił, że w niniejszym postępowaniu pod rozwagę Sądu poddana została więc ocena charakteru zawartych przez strony umów, jak również ich kwalifikacji z punktu widzenia podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu osiągniętych przez zainteresowanych wynagrodzeń, a w konsekwencji zaistnienia po stronie płatnika składek obowiązku uiszczenia składek na ubezpieczenia społeczne od osiągniętych wynagrodzeń.

Odnosząc się do charakteru prawnego zawartych przez zainteresowanych umów, Sąd I instancji stwierdził, iż poza sporem była treść umowy z 7 września 2010 r. między (...) (...) (...) a (...) w S. dotycząca opracowania materiałów

dydaktycznych na utworzony w 2010 r. kierunek studiów (...) (przygotowanie i opracowanie 121 jednorodnych materiałów dydaktycznych w formie treści programowych dostarczonych na nośniku elektronicznym), a następnie zawarcie między J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. a (...) (...) (...) umów dotyczących opracowania konkretnych materiałów dydaktycznych na ten kierunek studiów. Bezsporne, zdaniem Sądu Okręgowego, były także okoliczności wykonania przez wymienionych przedmiotowych umów zawartych z (...) w S. zgodnie z ich treścią, przeniesienia praw autorskich, uzyskania umówionego wynagrodzenia, jego wysokości oraz nieuiszczenia przez płatnika z tego tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Sporna była natomiast kwestia charakteru prawnego umów, jak również to na czyją rzecz zostały one wykonane. Skarżąca (...) w S. wskazywała, iż umowy nie były wykonane na jej rzecz, lecz na rzecz innych podmiotów, które zlecały wykonanie danej usługi. (...) (...) (...) w S. podnosiło z kolei, że zawarte umowy miały charakter umów o odpłatne przeniesienie praw autorskich i w związku z tym brak było obowiązku odprowadzania od nich składek na ubezpieczenia. Organ rentowy stał z kolei na stanowisku, że na gruncie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych nie powstaje problem, czym pracownikiem jest osoba uznana za pracownika. W związku z powyższym, Sąd Okręgowy zważył, że nie ma znaczenia de facto, czy zawierane umowy miały charakter umów zlecenia, czy umów o dzieło. Zdaniem organu rentowego, płatnikiem składek w stosunku do pracowników zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest pracodawca, a nie zleceniodawca. J. K., W. P., L. D. (2), A. K. i P. T. należało uznać zatem za pracowników, a w konsekwencji przychody uzyskane przez nich z tytułu zawartych z (...) (...) (...) w S. umów, których rezultaty nabył płatnik składek, traktować należało jako przychód ze stosunku pracy.

W ocenie Sądu analiza i ocena charakteru prawnego umów zawartych przez (...) (...) (...) z zainteresowanymi pracownikami (...) w S. prowadzi do wniosku, że były to umowy o dzieło.

Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści przepisu art. 627 Kodeksu cywilnego, przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Elementami przedmiotowo istotnymi umowy o dzieło są więc określenie dzieła, do którego wykonania zobowiązany jest przyjmujący zamówienie, a także, z uwzględnieniem regulacji art. 628 k.c. w zw. z art. 627 k.c., wynagrodzenia, do którego zapłaty zobowiązany jest zamawiający. Przedmiotem umowy jest zatem zobowiązanie do wykonania określonego dzieła, które może mieć charakter materialny jak i niematerialny, zaś sama umowa jest umową rezultatu. W wypadku wskazanej umowy cywilnoprawnej niezbędne jest, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu jako koniecznego do osiągnięcia. Zdaniem Sądu I instancji w niniejszej sprawie umowy zawarte przez zainteresowanych z (...) (...) (...) były niewątpliwie umowami rezultatu. Wykonanie określonego w tych umowach przedmiotu, czyli opracowanie materiałów dydaktycznych dla nowego kierunku (...) w S. - (...), wymagało odpowiedniej wiedzy i doświadczenia i dlatego też powierzone zostało właśnie zainteresowanym, będącym pracownikami naukowymi i dydaktycznymi (...). Sąd I instancji podkreślił, że przedmiot każdej z umów miał charakter ściśle zindywidualizowany i konkretny, odróżniający go od innych dóbr stanowiących wytwór ludzkiej działalności, dostępnych na rynku. Opracowania stworzone przez zainteresowanych miały także charakter samoistny, mogły być wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem, niezależnie od dalszej aktywności i działalności twórców. Sąd I instancji zaznaczył, że z treści rachunków wystawionych przez J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. wynika, że wykonane przez nich opracowania dydaktyczne zostały sprawdzone z punktu widzenia ich zgodności z warunkami umowy i zaakceptowane przez osobę działającą w imieniu (...). Wynagrodzenia wypłacone zostały zatem dopiero po wykonaniu zadania i sprawdzeniu jego prawidłowości. Sąd Okręgowy dodał, że za kwalifikacją przedmiotowych umów jako umów (...) dzieło przemawia również niewątpliwie fakt, że (...) (...) (...) nie narzucało zainteresowanym sposobu wykonania przedmiotu umowy, nie wydawało im w tym zakresie poleceń. Z materiału dowodowego nie wynika także, aby J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. byli kontrolowani, czy nadzorowani przy opracowywaniu materiałów dydaktycznych. Nie były im także narzucone konkretne godziny pracy.

Dalej Sąd orzekający wskazał, że treścią przedmiotowych umów zawartych przez zainteresowanych z (...) (...) (...) niewątpliwie było również objęte przeniesienie przez zainteresowanych na Towarzystwo praw autorskich do wykonanych opracowań dydaktycznych, co jednakże nie stanowi podstawy - w okolicznościach niniejszej sprawy - do zakwalifikowania tych umów wyłącznie jako umów o przeniesienie praw autorskich. Kwalifikacja ta byłaby

możliwa wyłącznie wówczas, gdyby opracowania dydaktyczne były wykonane wcześniej przed zawarciem umowy o przeniesienie praw autorskich. Natomiast przedmiotowe umowy nie miały na celu jedynie przeniesienia praw autorskich do opracowań dydaktycznych. Bezsporny pozostaje bowiem fakt, że zakres umowy J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. z (...) (...) (...) obejmował również opracowanie materiałów dydaktycznych na kierunek studiów (...), a zatem ich wykonanie z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia w formie zdanej do wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem. Przedmiotem zawartych umów było zatem przede wszystkim wykonanie dzieła, natomiast przeniesienie praw autorskich w żaden sposób nie zmieniało charakteru prawnego umowy.

Odwołując się w dalszej kolejności do przytoczonej już wcześniej treści art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, co do zasady Sąd Okręgowy zgodził się z organem rentowym, że dla uznania danej osoby na gruncie tego przepisu za pracownika, nie ma znaczenia de facto, czy zawarta umowa miała charakter umowy zlecenia czy umowy o dzieło. Istotnym jest natomiast, aby osoba ta, wykonując pracę na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów cywilnoprawnych (tj. umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło), zawarła tę umowę z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub też w ramach takiej umowy zawartej z innym podmiotem (osobą trzecią) wykonywała pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zaistniała druga z tych sytuacji, albowiem zainteresowani zawarli umowy o dzieło z innym podmiotem, aniżeli ich pracodawca, z którym pozostawali w stosunku pracy, czyli z (...) (...) (...) w S.. W tej sytuacji, Sąd I instancji mając na uwadze fakt, że zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy dał wystarczające podstawy do zakwalifikowania umów zawartych przez J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. z Towarzystwem jako jednej z umów cywilnoprawnych wymienionych w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, przyjął, że decydujące znaczenie z punktu widzenia uznania zainteresowanych za pracowników w rozumieniu tego przepisu miała kwestia, czy w ramach przedmiotowych umów o dzieło działali oni na rzecz zamawiającego, czyli (...) (...) (...) w S., czy też na rzecz pracodawcy, z którym pozostawali w stosunku pracy, czyli (...) w S.. Zgodnie z wyrażanymi w orzecznictwie sądowym poglądami, które Sąd orzekający podzielił, zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a ustawy w innym znaczeniu niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Chodzi tutaj o pewną sytuację faktyczną, w ramach której pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy (zamawiającego), przy czym następuje to w wyniku zawarcia jednej z umów wymienionych w powoływanym przepisie z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniobiorcą (por. wyrok SA w Gdańsku z 27 czerwca 2013 r., III AUa 2027/12, LEX nr 1342233; wyrok SA w Katowicach z 21 czerwca 2013 r., III AUa 1054/13, LEX nr 1363247). Taka też sytuacja, zdaniem Sądu Okręgowego, miała miejsce w przedmiotowej sprawie, albowiem umowy zainteresowanych z (...) (...) (...) w S. zostały zawarte w celu wykonania przez to Towarzystwo umowy z (...) w S., której przedmiotem było przygotowanie i opracowanie 121 jednorodnych materiałów dydaktycznych w formie treści programowych. Materiały te były i są nadal wykorzystywane nie przez Towarzystwo, ale przez (...) w S. w związku z realizacją programu dydaktycznego na nowo utworzonym w 2010 r. kierunku studiów (...). Materiały te są obecnie umieszczone na stronie internetowej (...), a ich zadaniem jest ułatwianie studentom przyswajania wiedzy. Sąd Okręgowy podkreślił też, iż celem (...) jest dążenie do tego, by jak największa liczba studentów (...) ukończyła z wynikiem pozytywnym ten kierunek, gdyż tylko w tym wypadku płatnik nie będzie musiał zwracać środków unijnych jakie otrzymał na jego utworzenie. Przedmiotowe materiały dydaktyczne z pewnością pomogą płatnikowi osiągnąć ten cel. W tym stanie rzeczy nie budziło wątpliwości Sądu I instancji, że faktycznym beneficjentem pracy wykonanej przez zainteresowanych w ramach umów o dzieło zawartych z (...) (...) (...) (...), był pracodawca, z którym pozostawali oni w stosunku pracy, czyli (...) w S.. W konsekwencji zainteresowanych należało uznać za pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Nie sposób natomiast podzielić argumentacji przedstawionej przez płatnika odwołującej się do prowadzenia przez J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T. autorskich wykładów nie na rzecz (...) w S., a na rzecz innych podmiotów, gdyż z treści przedmiotowych umów zawartych przez zainteresowanych z (...) (...) (...), ani też z umowy zawartej przez to Towarzystwo z Akademią nie wynika, aby prowadzenie wykładów autorskich było objęte ich zakresem. Umowy takie były niewątpliwie wielokrotnie

zawierane wcześniej, jednakże nie zostały one objęte zaskarżonymi decyzjami, stąd też kwestia na czyją rzecz były one wykonywane, zdaniem Sądu Okręgowego, pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Podstawowym skutkiem uznania zainteresowanych za pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, było objęcie ich obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, z czym z kolei wiąże się obowiązek odprowadzania przez płatnika składek. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ulega wątpliwości, że płatnikiem tym jest w przedmiotowej sprawie pracodawca zainteresowanych, z którym pozostają oni w stosunku pracy, czyli (...) w S.. Stosownie do ugruntowanego już w orzecznictwie sądowym poglądu, który należy podzielić, pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. wyrok SN z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46; wyrok SA w Rzeszowie z 18 grudnia 2012 r., III AUa 1109/12, LEX nr 1240047). Do takiego wniosku prowadzi nie tylko wykładnia językowa i celowościowa art. 8 ust. 2a w zw. z art. 4 pkt. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ale również ratio legis jakie zadecydowało o wprowadzeniu do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych art. 8 ust. 2a, czyli ochrona praw ubezpieczonych i samego systemu ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji, zaskarżone decyzje dotyczące J. K., W. P., L. D. (2), A. K., P. T., w których organ rentowy w podstawie wymiaru składek uwzględnił także ich wynagrodzenie uzyskane z tytułu umów o dzieło zawartych z (...) (...) (...), należało w ocenie Sądu Okręgowego, uznać za w pełni prawidłowe.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie Sąd I instancji ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach przeprowadzonej przez ZUS kontroli oraz złożonych w toku postępowania sądowego, a także na podstawie zeznań świadków E. W. (1), B. M., B. W. oraz zainteresowanego P. T.. W trakcie niniejszego postępowania nie ujawniły się żadne okoliczności, które poddawałyby w wątpliwość wiarygodność zeznań wskazanych osób. Dowody te jako spójne, logiczne oraz korespondujące ze sobą oraz z dowodami z dokumentów Sąd orzekający ocenił jako w pełni wiarygodne. Brak było również podstaw, aby kwestionować wiarygodność zgromadzonych w przedmiotowej sprawie oraz w aktach organu rentowego dokumentów. Ich autentyczność nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu Okręgowego.

Mając powyższe na uwadze, stosownie do treści art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił odwołania (...) w S., J. K. i L. D. (2) od decyzji ZUS z dnia 12 grudnia 2012 r.

O zasądzeniu od (...) w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwoty 300 zł (60 zł x 5 sprawy połączone) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł w punkcie II na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 4 ust. 1 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Z rozstrzygnięciem nie zgodził się płatnik składek. W wywiedzionej apelacji sformułował następujące zarzuty:

1. obrazę prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, iż pracownikiem w rozumieniu ustawy jest również osoba wykonująca na podstawie umowy cywilnoprawnej pracę, której zakres nie pokrywa się z zakresem obowiązków pracowniczych w ramach stosunku pracy;

2. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów, polegającego na błędnym przyjęciu, iż zakwalifikowanie umów łączących zainteresowanych z (...) (...) (...) jako umów o przeniesienie praw autorskich było niemożliwe, bowiem dla przyjęcia takiej kwalifikacji materiały dydaktyczne musiałyby być wykonane wcześniej - przed zawarciem umowy;

3. naruszenie prawa procesowego, tj. 227 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez:

a. pominięcie w rozważaniach zeznań świadków, które w sposób jednoznaczny wskazywały, że wykonywana przez uczestnika umowa nie miała związku z jego pracą zawodową na uczelni, uczelnia nie korzystała z efektu pracy uczestnika (bowiem adresatem/beneficjentem byli studenci, a beneficjentem ostatecznym był (...)), wnioskodawca

nie miał wpływu na zawieranie przez (...) (...) (...) umowy, wnioskodawca nie znał kwot na jakie umowy te opiewały (nie mógł więc wyliczyć wysokości składek na ubezpieczenia).

b. sprzeczność z zasadami logiki poczynionych ustaleń przez Sąd orzekający, polegających na nieuzasadnionym przyjęciu, iż (...) w S. winna ustalić wymiar składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy poprzez jego zsumowanie z wynagrodzeniem z tytułu umowy cywilnoprawnej, pomimo twierdzeń wnioskodawcy, potwierdzonych zeznaniami świadków, iż (...) w S. nie miała wiedzy na temat zawartej umowy (w tym jej rodzaju, treści, terminu realizacji), w szczególności nie miała wiedzy na temat wynagrodzenia w niej wskazanego;

c. sprzeczność z zasadami logiki poczynionych ustaleń przez Sąd orzekający, polegających na nieuzasadnionym przyjęciu, pomimo jednoznacznych w tymże zakresie zeznań świadków, znaku równości pomiędzy „materiałami dydaktycznymi” opracowywanymi w zwyczajowo przyjęty sposób przez wykładowców dla potrzeb przeprowadzenia jednego przedmiotu, a „materiałami dydaktycznymi” opracowanymi przez (...) (...) (...) w S., stanowiącymi kompendium wiedzy dla całego kierunku studiów - (...);

d. pominięciu w rozważaniach, pomimo wielokrotnego wskazywania zarówno przez wnioskodawcę jak i powołanych przezeń świadków, że przedmiot umowy cywilnoprawnej (wykonanie autorskiego opracowania) nie mieścił się w zakresie obowiązków pracowniczych uczestników niniejszego postępowania;

e. nieuzasadnionym przyjęciu, iż „nauczyciele akademicy opracowują takie materiały w ramach obowiązków służbowych” (vide: strona 7 uzasadnienia wyroku) pomimo wielokrotnego wskazywania przez świadka E. W. (2), jak również przez zainteresowanego P. T., że przedmiot umowy cywilnoprawnej (wykonania autorskiego opracowania) nie mieścił się w zakresie obowiązków pracowniczych - zaznaczyć należy, że Sąd dał wiarę zeznaniom świadków (vide: strona 11 uzasadnienia wyroku).

f. pominięciu w rozważaniach, pomimo wielokrotnego wskazywania zarówno przez wnioskodawcę jak i powołanych przezeń świadków, że wnioskodawca pomimo wielokrotnych prób uzyskania wglądu w dokumenty źródłowe, stanowiących podstawę do naliczenia przez ZUS składek, dokumentów tych nigdy nie otrzymał. Nie istniała w związku z tym realna możliwość wyliczenia wysokości ewentualnych składek, których zapłaty domaga się ZUS;

g. nieuzasadnionym postawieniu znaku równości pomiędzy umową o dzieło, a umową o przeniesienie praw autorskich poprzez wskazanie, że przeniesienie praw autorskich nie zmieniło charakteru umowy o dzieło (vide: strona 10 uzasadnienia wyroku).

Wskazując na powyższe, płatnik wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości,
2. zasądzenie od powoda na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania sądowego, z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja (...) w S. okazała się nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy, który między stronami nie był sporny. W pisemnych motywach zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał, jaki stan faktyczny stał się jego podstawą oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Sąd Apelacyjny ustalenia sądu pierwszej instancji w całości uznał i przyjął jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tej części uzasadnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., IIPK 58/09, LEX nr 558303). Również rozważania prawne, które skłoniły sąd pierwszej instancji do oddalenia

odwołań od zaskarżonych decyzji sąd odwoławczy podzielił i przyjął za własne w całości uznając je za trafne i nie naruszające prawa materialnego.

Sąd Apelacyjny nie znalazł przy tym podstaw do uznania słuszności zarzutu apelacji stanowiącej jedynie polemikę z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego opartym o rzetelną ocenę materiału dowodowego oraz prawidłową i logiczną wykładnię obowiązujących przepisów prawa.

Zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

W wyroku z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13 (LEX nr 1475168) Sąd Najwyższy podsumowując dotychczasowe stanowisko w sprawie wykładni powyższego przepisu wskazał, między innymi, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy wykonywania pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, a także wykonywania pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z określonym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Celem takiej regulacji było ograniczenie korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych zawieranych z własnymi pracownikami dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, by w ten sposób ominąć ograniczenia wynikające z ochronnych przepisów prawa pracy i uniknąć obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów oraz ochrona pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tych pracowników w ramach umów cywilnoprawnych nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). W orzecznictwie Sądu Najwyższego w tej kwestii, zwraca się uwagę również, że na tle art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pojęcie pracownika w zakresie ubezpieczenia społecznego nie pokrywa się ściśle z takim pojęciem, jakim posługuje się prawo pracy, a odczytywanie tego przepisu w związku z art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej prowadzi do wniosku, że rzeczywisty stosunek prawny regulowany wymienionymi w nim umowami cywilnymi, który istnieje na gruncie prawa cywilnego, nie wywołuje skutków w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych. Przy czym, Sąd Najwyższy przyjmuje (szeroko w tym zakresie w powołanych wyżej wyrokach z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11 oraz z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12), że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca

wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Nadto w wyroku z dnia 27 listopada 2014 r., A Ua 476/14 (LEX nr 1566957) Sąd Apelacyjny w Gdańsku dokonał podsumowania stanowiska judykatury odnośnie wykładni wskazanego przepisu wskazując między innymi, że z regulacją art. 8 ust. 2a ustawy systemowej koresponduje unormowanie zawarte w art. 18 ust. 1a i w art. 20 ust. 1 tej ustawy, dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a ustawy, mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 18 ust. 1a i następnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Płatnikiem tych składek, w myśl art. 4 pkt 2a ustawy systemowej, jest pracodawca, który jest zobowiązany uwzględniać w podstawie wymiaru składek za swoich pracowników także przychody uzyskiwane przez tych pracowników z tytułu umów cywilnoprawnych, o ile prace w ramach tych umów wykonują w warunkach objętych dyspozycją art. 8 ust. 2a tej ustawy. Jednolite stanowisko w tej kwestii zostało zaprezentowane w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010/3-4/46), a także w wyrokach tego Sądu z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09 (LEX nr 577824), z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09 (LEX nr 585727) oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11 (OSNP 2012/21-22/266).

Nadto wskazać należy, że Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11 (OSNP 2012/21-22/226) wyjaśnił, że ratio legis wprowadzenia regulacji art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych było dążenie do ograniczenia korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, a to celem ominięcia w ten sposób ograniczeń wynikających z ochronnych przepisów prawa pracy (między innymi w zakresie czasu pracy) oraz obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Chodziło również o ochronę pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tychże pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). W cytowanym wyroku Sąd Najwyższy odniósł się także szczegółowo do mogących w praktyce występować trudności w pozyskiwaniu przez pracodawcę wiedzy o wysokości przychodu pracownika z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, uznając, że w takich sytuacjach pracodawca ma prawo domagania się tego rodzaju informacji przede wszystkim od samego pracownika w ramach trójstronnego stosunku ubezpieczeń społecznych łączącego ubezpieczonego, płatnika składek oraz organ rentowy.

W doktrynie przyjmuje się, że zwrot działać "na rzecz" użyty został w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie "na czyjąś rzecz" może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie "działa na rzecz zleceniodawcy" (art. 734 i n.k.c). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj.:

- 1) umowy o pracę,
- 2) umowy zlecenia między pracownikiem, a osobą trzecią i
- 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą. Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w

wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą (zob. Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego - (...)).

Sąd Apelacyjny rozstrzygając niniejszą sprawę, w całości podzielił przedstawione stanowisko i uznał, że dla jej rozstrzygnięcia istotne znaczenie ma ustalenie, że zainteresowani L. D. (1), A. K., J. K., W. P., P. T., pracownicy (...) w S., w ramach umów będących przedmiotem niniejszego sporu zawartych z (...) (...) (...), wykonywali pracę, którą ostatecznie przejęła i która została w całości wykorzystana przez pracodawcę – (...) w S.. Przy czym praca ta mogła zostać wykonana w ramach stosunku pracy łączącego zainteresowanych z (...) w S., bowiem dotyczyła przygotowania materiałów dydaktycznych na potrzeby kierunku (...). Świadkowie zeznali, że materiały opracowane przez Towarzystwo były rozszerzeniem istniejącego już programu mechatroniki, materiały opracowane przez zainteresowanych zostały „obrobione technicznie” przez Towarzystwo, merytorycznie zaś nie były zmieniane.

Nie można także pomijać faktu, że już na etapie złożenia oferty przez (...) (...) (...) wskazane były osoby (zainteresowani), które wykonają umowę, była rozliczona cała kwota wynagrodzenia, a po wygraniu przetargu Towarzystwo sformułowało tylko umowy z osobami, z którymi wcześniej uzgodniono wykonanie dzieła - zainteresowanymi.

Skoro dyspozycja art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w niniejszej sprawie została wypełniona to (...) w S. do podstawy wymiaru przychodu za okresy wskazane w zaskarżonych decyzjach winna doliczyć wynagrodzenie uzyskane przez zainteresowanych w ramach wykonanych spornych umów z (...) (...) (...). Przy czym, w wyroku z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 482/13 (LEX nr 1475268) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że to pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne. Wówczas płatnikiem składek nie jest ta osoba trzecia. Stanowisko to jest utrwalone w orzecznictwie co wynika z uzasadnienia powyższego wyroku oraz orzecznictwa tam powołanego. Stanowisko to stanowi odpowiedź na zarzut skarżącego i jego wątpliwości w tym zakresie.

Konsekwencją zatem konstrukcji uznania zainteresowanych za pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, jest konieczność opłacania przez pracodawcę - (...) w S. składek na ubezpieczenie społeczne za te osoby, z którymi zostały zawarte umowy o dzieło przez (...) (...) (...), tak jak za pracowników. Stosownie do przepisu art. 32 ustawy systemowej pracodawcę obciąża zatem także obowiązek poboru i odprowadzenia do ZUS składki na ubezpieczenie zdrowotne za osobę "uznaną za pracownika".

Jednocześnie trzeba podkreślić, że sąd odwoławczy w całości podziela także stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie charakteru umów łączących zainteresowanych w (...) (...) (...) jako umów o dzieło.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznał apelację (...) w S. za nieuzasadnioną i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją w całości.

Orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego sąd odwoławczy uznał, że w sprawie zachodzi szczególny przypadek określony w art. 102 k.p.c. Skoro sam Sąd Apelacyjny kierując pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego w analogicznej sprawie uznał, że sprawa nie jest jednoznaczna a wykładnia art. 8 ust. 2a ustawy systemowej budzi wątpliwości, to płatnik – który ostatecznie przegrał proces – składając apelację mógł pozostawać w przekonaniu o zasadności swojego stanowiska.

SSA Romana Mrotek SSA Beata Górska SSA Urszula Iwanowska